

PROGNÓZY VÝVOJA NA TRHU PRÁCE V SR II

Zabezpečenie relevantných údajov,
výpočtov a vyhodnotenie výsledkov
výberových kvalitatívnych a kvantitatívnych
prieskumov u vybraných mikro podnikov
a živnostníkov v roku 2019

ITMS 2014+312031N138

December 2019

Predhovor riešiteľského tímu

Otvorenosť národnej ekonomiky a rýchlo sa vyvíjajúce technológie vytvárajú nové podnikateľské prostredie s novými príležitosťami, ale prinášajú aj negatíva. **Globalizácia ponúka mnohé príležitosti**, ako voľný obchod, ktorý v mnohých prípadoch sprístupňuje lacnejšie výrobky, priaznivé podmienky pre inovácie alebo prístup k zahraničnému kapitálu a technológiám, bez ktorých ekonomický rozvoj je len ťažko možný. Súčasnosť, globalizáciou otvorený svet pre pohyb kapitálu a pracovnej sily otvorí bránu pre zahraničných investorov, ktorí významne ovplyvňujú formovanie odvetvovej a v rozvoji krajiny významnú rolu, pretože prinášajú produktové a technologické inovácie, moderné metódy riadenia, vytvárajú nové pracovné miesta.

Na druhej strane, ekonomická globalizácia má aj svoje riziká, môže byť pre isté vrstvy spoločnosti – hlavne pre fyzické osoby podnikateľov – aj hrozbou. **Nadnárodné korporácie získavajú čoraz väčšiu úlohu v krajine**. Sú schopné prispôsobiť svoju stratégiu stále sa meniacim podmienkam miestnych trhov a dosiahnuť vyššiu ziskovosť, pričom fyzické osoby – podnikatelia častokrát nemajú dostatok finančných zdrojov na inovácie, nie sú pripravení na veľké zmeny v podnikateľskom prostredí a nie sú schopní obstáť v globálnej konkurencii.

Napriek tomu fyzické osoby - podnikatelia v SR plnia mnohé nezastupiteľné úlohy v národnom hospodárstve, sú významným segmentom trhu práce a predstavujú veľký potenciál pre zvýšenie zamestnanosti. **Prispievajú k vytváraniu rôznorodých pracovných miest a tým napomáhajú k uplatneniu rôznych skupín obyvateľstva na trhu práce**. Za priaznivých podmienok môžu zo začínajúcich malých podnikov narásť úspešné veľké firmy a tým posilnia ekonomiku, majú pozitívny vplyv hlavne na stabilné tempo ekonomického rastu a zamestnanosť. Svojou činnosťou a aktivitami podporujú predovšetkým lokálne trhy a tým prispievajú k vyváženému a rovnomernému územnému rozvoju krajiny, napomáhajú pri znižovaní regionálnych rozdielov v zamestnanosti, redukujú vonkajšiu závislosť regiónov. Pôsobia v oblastiach, ktoré vyžadujú pružné reagovanie na požiadavky spotrebiteľov, ktorým veľké spoločnosti nedokážu prispôsobiť výrobu a služby, resp. o takéto špeciálne alebo menšie objednávky nemajú záujem.

Napriek všetkým pozitívnym vplyvom tejto formy podnikania na národnú ekonomiku, postavenie fyzických osôb - podnikateľov na slovenskom trhu je aj v súčasnosti pomerne ťažké. Neustále sa meniace pravidlá vytvárajú nepriaznivé podnikateľské prostredie pre fyzické osoby – podnikateľov a v mnohých prípadoch nedokážu sa prispôsobiť týmto legislatívnym zmenám. **Fyzické osoby – podnikatelia v porovnaní s väčšími firmami sú vystavení väčšiemu konkurenčnému tlaku**, citlivejšie reagujú na nedostatky podnikateľského prostredia a viac ich ovplyvňujú aj menšie zmeny vonkajšieho prostredia. Mnohí vidia v podnikaní veľké riziko neúspechu a preto v SR je citelný nezáujem najmä mladých ľudí o podnikanie. Okrem uvedených prekážok aj daňovo-odvodové zaťaženie, množstvo

registračných a administratívnych povinností odrádzajú mladých ľudí od podnikania, pričom práve oni sú nositeľmi kreativity a inovatívnych námetov, ktorým sa v podnikaní pripisuje čoraz väčšia dôležitosť.

Ako zdôrazňuje **Odporúčanie Rady EÚ o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby zo dňa 8. novembra 2019** (2019/C 387/01), pre zamestnanosť bude v čoraz väčšej miere charakteristická väčšia rôznorodosť a profesijné dráhy jednotlivcov budú mať čoraz menej lineárny priebeh. Postavenie jednotlivcov na trhu práce pritom pokrýva a bude pokrývať tak osoby pracujúce v rámci pracovnoprávneho vzťahu, ako aj osoby vykonávajúce ekonomické činnosti na vlastný účet, t.j. fyzické osoby – podnikateľov. Druh pracovnoprávneho vzťahu je jeden z rôznych druhov vzťahov medzi pracovníkom a zamestnávateľom, ktorý môže mať rozličné podoby, pokiaľ ide o trvanie zamestnania, počet odpracovaných hodín alebo iné podmienky pracovnoprávneho vzťahu.

Meniaci sa svet práce si vyžaduje od ľudí značnú prispôsobivosť na nové pracovné postupy, technológie a neustálu flexibilitu v oblasti nadobúdania nových vedomostí, zručností, spôsobilostí, ako aj osobných postojov. Osobitná pozornosť by sa mala venovať posilneniu podnikateľských a odborných kompetencií, ktoré budú relevantné v budúcnosti, strategickému využívaniu digitalizácie a procesov inovácie, modernej vzdelávacej infraštruktúre, inovačnému a bezpečnému vzdelávaciemu prostrediu a zlepšeným pedagogickým prístupom, ako aj zlepšeniu prístupu k celoživotnému poradenstvu a zlepšeniu kvality týchto služieb. Členské štáty EÚ a Európska komisia majú preto v prostredí zvyšujúcej sa dynamiky sveta práce intenzívne pracovať na zlepšovaní rozsahu a relevantnosti **zberu údajov za oblasť pracovnej sily** a prístupu k sociálnej ochrane, a to s dôrazom na zabezpečovanie informácií o nových formách práce, ktoré sú nevyhnutné pre tvorbu moderných politík zamestnanosti.

Fyzické osoby – podnikatelia predstavujú taký segment národnej ekonomiky, ktorému v poslednej dobe neprikladali veľký význam. V súčasnosti však je snaha zo strany decíznej sféry podporovať existujúcich podnikateľov, ako aj motivovať potenciálnych podnikateľov a vytvoriť pre nich priaznivé podmienky na rozvíjanie podnikania. **Je nevyhnutné, aby decízna sféra mala k dispozícii dôveryhodné informácie o vývojových tendenciách fyzických osôb – podnikateľov v oblasti produkčných očakávaní a potrieb zamestnancov.** Terénny prieskum v rámci systému prognóz vývoja na trhu práce je jediným zdrojom takýchto informácií.

Zabezpečenie relevantných údajov, výpočtov a vyhodnotenie výsledkov výberových kvalitatívnych a kvantitatívnych prieskumov u vybraných mikro podnikov a živnostníkov, resp. fyzických osôb - podnikateľov je súčasťou originálnych úloh Národného projektu **Prognózy vývoja na trhu práce v SR II v gescii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR** (ďalej len „MPSVR SR“), prostredníctvom ktorého je zabezpečované zosúladovanie dopytu a ponuky na trhu práce podľa **Zákona č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, **Zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti**

a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a **Zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Tento prieskum je súčasťou komplexného systému, ktorý okrem očakávaných potrieb fyzických osôb – podnikateľov zahŕňa aj zber údajov od zamestnávateľov a tým umožňuje zmapovať budúce potreby trhu práce naprieč všetkými sektormi a formami podnikania v národnom hospodárstve.

Manažérske zhrnutie

V terénnom prieskume o potrebách trhu práce v roku 2019 bolo celkovo oslovených 2 641 FO podnikateľov pôsobiacich v Slovenskej republike. Prieskum bol rozšírený aj o zisťovanie potrieb trhu práce medzi FO podnikateľmi bez zamestnancov.

FO podnikatelia sú najproblematickejšou kategóriou na trhu práce z hľadiska dostupnosti relevantných informácií. Do súčasnosti neexistovali akékoľvek informácie o štruktúrach zamestnanosti u FO podnikateľov a už vôbec nie o ich produkčných očakávaniach a očakávaných štruktúrnych zmenách zamestnanosti. Realizovaný terénny prieskum bol v roku 2018 pilotnou aktivitou v tejto oblasti v podmienkach SR. V roku 2019 bola vytvorená nová výberová vzorka a zrealizovaný prieskum na ďalších 2 641 FO podnikateľov so zamestnancami a 2 tisíc FO podnikateľov bez zamestnancov. FO podnikatelia oslovení v roku 2018 neboli oslovení v roku 2019 práve preto, aby sa zabezpečilo čo možno najväčšie pokrytie. Keďže v rámci prieskumov sa získavajú informácie jednak o výhľade do budúcnosti a jednak o ďalších indikátoroch, ktoré sú platné aj medziročne (napríklad hlavní odberatelia a dodávatelia, vykonávané zamestnanie a i.), je opodstatnené neopakovať prieskum každoročne na tej istej vzorke, ale rozširovať a dopĺňať množstvo získaných informácií za ďalších FO podnikateľov.

Vzhľadom na to, že výberová vzorka je vytvorená na základe pravdepodobnostného výberu, tak väčšiu šancu sa do nej dostať majú FO podnikatelia s vyšším počtom zamestnancov. Práve preto sa do výberu z roku 2018 dosali FO podnikatelia s väčším počtom zamestnancov ako v roku 2019. Priemerný počet zamestnancov u FO podnikateľa vo vzorke z roku 2018 bol viac než 6, vo vzorke z roku 2019 zamestnávali FO podnikatelia v priemere len dvoch zamestnancov. Zatiaľ, čo v roku 2018 bol zber u FO podnikateľov zameraných na tých najväčších, v roku 2019 je zameraný viac na mikro podniky. Vzhľadom na to, že táto štúdia má analyzovať výsledky prieskumu z posledného obdobia, tak je zameraná len na vyhodnotenie zberu z roku 2019 a výsledky sa môžu javiť značne odlišné od roku 2018. Ale tak to má byť, pozorujeme v istom zmysle inú skupinu mikro podnikateľov s odlišným postavením v ekonomike. Do prognóz však budú vstupovať všetky informácie, aj z prieskumu v roku 2018, ako aj z roku 2019.

Vzhľadom na to, že informácií o FO podnikateľoch je v podmienkach SR omnoho menej, ako o ostatných segmentoch, získané informácie sú veľmi cenné. Je potrebné si uvedomiť, že zatiaľ čo pri mnohých spoločnostiach sú strategické plány definované alebo aspoň načrtnuté, FO podnikatelia žijú často „zo dňa na deň“. To ešte výrazne sťažuje realizáciu prieskumov o budúcich potrebách trhu práce.

Keďže sa však jedná o veľmi dôležitý segment trhu práce, bolo nevyhnutné vyvinúť metodologický aparát a dotazník, ktorý by bol personalizovaný pre potreby každého jedného FO podnikateľa.

Terénny prieskum u FO podnikateľov prebiehal v októbri a novembri v roku 2019 prostredníctvom kombinácie osobných rozhovorov a elektronického zberu údajov. Výberová vzorka bola vytvorená na základe pravdepodobnostného stratifikovaného výberu bez opakovania a to tak, aby získané informácie boli reprezentatívne z hľadiska regiónu, odvetvia a veľkostnej kategórie počtu zamestnancov.

Zo 4 641 oslovených FO podnikateľov, poskytlo údaje do tohto prieskumu 3 581 FO podnikateľov. Z toho bolo približne 2 tisíc FO podnikateľov bez zamestnancov. Celková návratnosť tak dosiahla vyše 77 %, čo vzhľadom na charakter získavaných dát a oslovaný segment predstavuje veľmi dobrý výsledok. Získané informácie sú reprezentatívne vo všetkých požadovaných členeniach.

V terénnych prieskumoch boli získané prvé informácie o štruktúrach zamestnanosti u FO podnikateľov v roku 2019 podľa klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08 a ich očakávaniach do budúcnosti. Získané informácie predstavujú jediný zdroj týchto informácií v podmienkach SR a jedná sa o významný kvalitatívny pokrok v dostupných informáciách o tomto segmente v SR.

Informácie o FO podnikateľoch sú v súčasnosti dostupné len v ohraničenej podobe, od ich samotného počtu až po počet zamestnancov u FO podnikateľov. Aj tieto základné informácie sú často predmetom rôznych diskusií a polemík.¹ Podstatou nedostatku informácií o tomto dôležitom segmente na trhu práce je v skutočnosti fakt, že s FO podnikateľmi je náročná komunikácia a ešte náročnejšie získavanie informácií o nich do informačných systémov. Napriek tomu však bolo nevyhnutné prekonať túto bariéru a v rámci Národného projektu Prognózy vývoja na trhu práce v SR II zahrnúť aj potreby tohto dôležitého segmentu na trhu práce.

Situáciu vo výraznej miere tiež komplikuje skutočnosť, že neexistuje množstvo informácií o FO podnikateľoch, ktoré by bolo možné do dotazníka prepojiť. Predovšetkým najdôležitejší faktor, štruktúra zamestnanosti u FO podnikateľov podľa klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08 nebola dostupná. O to bola úloha ťažšia, keďže FO podnikatelia museli najskôr prostredníctvom vyškoleného personálu riešiteľskej organizácie zaradiť jednotlivých zamestnancov do klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08 a až následne mohli definovať svoje potreby v týchto zamestnaniach. Tieto informácie boli získané vôbec prvýkrát v histórii SR v rámci tohto projektu a jedná sa preto o významný pokrok vpred v oblasti informácií o situácii u FO podnikateľov.

¹ existuje niekoľko štatistických zisťovaní u živnostníkov a tiež živnostenský register, avšak tieto informácie je len veľmi ťažko možné prepojiť, očistiť a vyhodnotiť.

Získané údaje za rok 2019 až 2025 predstavujú jeden z kľúčových vstupných zdrojov dát na realizáciu relevantných prognóz vývoja na trhu práce.

Rovnako, ako všetky terénne prieskumy realizované v rámci Národného projektu Prognózy vývoja na trhu práce v SR ani tento nemožno chápať ako samostatnú izolovanú aktivitu určenú na finálne vyhodnotenie a analýzu. Práve naopak, každá položená otázka má svoj presný účel vo vyvinutom modeli prognóz vývoja na trhu práce. Teda napriek tomu, že prieskum bol realizovaný v priebehu októbra a novembra 2019, všetky jeho položky boli jasne definované už v procese vývoja modelov prognózovania vývoja na trhu práce v SR. Každý požadovaný údaj v dotazníku má preto jasne definovaný účel a použitie v modeloch prognóz vývoja na trhu práce a svoje nezastupiteľné miesto. Informácie v terénnom prieskume u FO podnikateľov sa tak nezískavali preto, že sa môžu a pre účely samostatného vyhodnotenia, ale pretože sú všetky skutočne potrebné na realizáciu prognóz vývoja na trhu práce v definovanom rozsahu a sú integrálnou súčasťou prognostických modelov. Tieto informácie zabezpečia zvýšenie relevancie realizovaných prognóz vývoja na trhu práce, čo je veľmi dôležité, keďže už v súčasnosti sú tieto dáta využívané pri rozhodovaní decíznej sféry v dôležitých oblastiach trhu práce a systému vzdelávania.

V súčasnosti prichádzajú na trh práce početne najslabšie ročníky a z trhu práce odchádzajú početne silné povojnové ročníky. Súčasne zažívame najväčšiu ekonomickú expanziu predovšetkým na trhu práce v histórii samostatnosti SR. Dostupné použiteľné pracovné sily rýchlo ubúdajú a miera nezamestnanosti dosahuje historické minimá. To spôsobuje výrazné vrásky na tvárach zamestnávateľov vrátane FO podnikateľov, ktorí majú vďaka expanzii čoraz viac objednávok, avšak nedokážu nájsť dostatok pracovných síl na ich realizáciu.

FO podnikatelia to majú na trhu práce ešte výrazne komplikovanejšie ako podniky. Často je totiž ich priemerná vyprodukovaná pridaná hodnota nižšia a preto nemôžu konkurovať veľkým firmám investujúcim do nových technológií. Prejavuje sa to taktiež na trhu práce, kedy malý FO podnikateľ len ťažko dokáže ponúknuť takú mzdu, ako veľké podniky. Z týchto dôvodov si FO podnikatelia často musia vysťahovať z pracovných síl, ktoré na trhu práce ostali. Oslovení FO podnikatelia v terénnom prieskume ešte častejšie hovorili o nedostatku pracovných síl ako veľké podniky, avšak nemajú dostatočne silný a organizovaný hlas, ktorý by reflektoval ich problémy v širšej spoločnosti. Je to však logické, pokiaľ prevažuje dopyt na trhu práce nad ponukou na trhu práce ako je to v súčasnosti, v najväčšej miere si to odnášajú tí podnikatelia, ktorí nemajú možnosť ponúknuť vyššie mzdy a ich pracovné miesta nie sú natoľko zaujímavé, keďže možnosti kariérneho rastu u malého podnikateľa sú ohraničené.

FO podnikatelia so zamestnancami sú v súčasnosti opatrní. Viac ako 80 % z nich očakáva udržanie úrovne produkcie do roku 2025 a len 5 % očakáva nárast úrovne vyprodukovaných tovarov a služieb.

Približne 5 % FO podnikateľov očakáva nárast úrovne vyprodukovaných tovarov a služieb a približne 86 % očakáva udržanie úrovne produkcie do roku 2025. Nárast úrovne produkcie očakávajú predovšetkým FO podnikatelia v Trnavskom, Trenčianskom a Banskobystrickom kraji (do 7 % FO podnikateľov očakáva nárast), vo všetkých ostatných krajoch je menej než 5 % FO podnikateľov očakávajúcich nárast úrovne ich produkcie.

Z hľadiska odvetví očakávajú FO podnikatelia so zamestnancami nárast úrovne produkcie do roku 2025 predovšetkým v sekciách dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov a finančné a poisťovacie služby. V najpočetnejšom živnostenskom odvetví, v obchode, očakáva nárast úrovne produkcie 3 % FO podnikateľov a 9 % očakáva pokles úrovne produkcie do roku 2025. Zvyšných 88 % FO podnikateľov očakáva udržanie úrovne produkcie do roku 2025.

Výsledky prieskumu reflektujú ochladzovanie slovenskej ekonomiky, ktoré nastáva v roku 2019. FO podnikatelia sú vo veľkej miere závislí na veľkých podnikoch v SR a citlivo vnímajú zhoršujúce sa vyhliadky týchto podnikov.

FO podnikatelia so zamestnancami očakávajú 3 percentný nárast zamestnanosti do roku 2025, čo predstavuje priemerný rast o 0,7 % ročne. Približne 13 % nárast zamestnanosti do roku 2025 očakávajú zamestnávateľa v odvetví finančných a poisťovacích služieb. Pokles zamestnanosti očakávajú FO podnikatelia v odvetviach poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu, odborných, vedeckých a technických činnostiach a v zdravotníctve a sociálnej pomoci.

FO podnikatelia očakávajú podobne ako podniky nárast zamestnanosti do roku 2025 na úrovni 3 %. Tento očakávaný nárast je výrazne nižší ako v prieskume v roku 2018, v ktorom FO podnikatelia očakávali nárast zamestnanosti do roku 2024 na úrovni 11 % a FO podnikatelia dokonca o 18 %. V plnej miere tak môžeme hovoriť o zhoršení vyhliadok podnikateľského sektora v oblasti zamestnanosti. Poukazuje to takisto na pravdivosť našich predpokladov², že podniky a FO podnikatelia premietajú do očakávaní v budúcnosti aktuálnu situáciu a aktuálne naladenie. Preto nie je možné realizovať prognózy len na základe informácií z podnikov, ale je ich potrebné kombinovať s matematickými

² uvedených v metodike prognóz – osobitný výstup projektu

ekonometrickými modelmi postavenými na dlhodobom vývoji a v určitom zmysle očakávania „zreálnit“.

FO podnikatelia očakávajú relatívne vyrovnaný rast naprieč odvetviami. Výraznejší nárast zamestnanosti do roku 2025 sa očakáva len v odvetví priemyselnej výroby na úrovni približne 7 %. Na druhej strane, mierny pokles zamestnanosti sa očakáva v poľnohospodárstve, odborných, vedeckých a technických činnostiach a zdravotníctve. Tento pokles je však len minimálny na úrovni 1-2 % do roku 2025. V ostatných odvetviach sa očakáva mierny nárast do 3 % do roku 2025.

Najviac zamestnancov u FO podnikateľov je z hlavných tried zamestnaní 5 – Pracovníci v službách a obchode (38 % zamestnancov), 7 – Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci (22 % zamestnancov) a 8 – Operátori a montéri strojov a zariadení (15 % zamestnancov).

Pri FO podnikateľoch je veľmi dôležitou a výnimočnou informáciou pochádzajúcou z terénneho prieskumu aj poznanie štruktúr zamestnanosti podľa klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08 u jednotlivých FO podnikateľov v konkrétnych regiónoch a odvetviach. Tieto informácie totiž do súčasnosti neexistovali. Táto štruktúra je pritom výrazne odlišná od podnikov, u ktorých dominujú pracovné miesta pre špecialistov, technikov a operátorov strojov a zariadení. U FO podnikateľov výrazne dominujú zamestnania z hlavnej triedy zamestnaní 5 – Pracovníci v službách a obchode s viac ako tretinovým podielom na celkovej zamestnanosti, približne štvrtina zamestnancov u FO podnikateľov patrí do hlavnej triedy zamestnaní 7 – Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci a 15 % zamestnancov tvoria operátori a montéri strojov a zariadení. Najviac zastúpenými zamestnaniami u FO podnikateľov sú predavači (až 11 % všetkých zamestnancov u FO podnikateľov), čašníci a someliéri (s podielom 7 %), vodiči nákladných automobilov a kamiónov (podiel na úrovni 6 % celkovej zamestnanosti u FO podnikateľov). 6 % zamestnancov u FO podnikateľov tvoria kuchári a 3 % výrobcovia pekárskeho a cukrárskeho výrobkov.

Keďže v roku 2019 bola oslovená úplne odlišná vzorka oproti predchádzajúcim prieskumom, vyššie uvedené zistenia sú postavené na zjednotení výsledkov za všetky prieskumy. Práve kvôli identifikácii štruktúr zamestnaní u FO podnikateľov bol zvolený prístup kompletnej obmeny výberovej vzorky. Tieto informácie totiž do prognostických modelov prinesú omnoho väčšiu presnosť.

FO podnikatelia očakávajú rast počtu pracovných miest do roku 2025 takmer vo všetkých hlavných triedach zamestnaní. Najvýraznejšie bude rásť počet kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov, kde by sa do roku 2025 mal zvýšiť počet zamestnancov o 7 %.

FO podnikatelia definovali svoje potreby aj z hľadiska jednotlivých zamestnaní a pri agregácii na hlavné triedy zamestnaní očakávajú najvyššie rastové tendencie pri kvalifikovaných pracovníkoch a remeselníkoch, kvalifikovaných pracovníkoch v poľnohospodárstve, technikoch a pri operátoroch a montéroch strojov zariadení, kde očakávajú nárast počtu zamestnancov do roku 2025 o približne 7, resp. 4 %. Na druhej strane udržanie rovnakej miery zamestnanosti sa očakáva v hlavných triedach zamestnaní pracovníci v službách a obchode a pri pomocných a nekvalifikovaných pracovníkoch.

Z hľadiska konkrétnych zamestnaní do roku 2025 očakávajú FO podnikatelia najvyšší nárast do roku 2025 (na úrovni 10 – 20 %) v zamestnaniach ako Nastavovači a obsluha kovoobrábacích strojov, Vodiči nákladných automobilov a kamiónov, Obchodní zástupcovia a Výrobcovia pekárskeho a cukrárskeho výrobkov.

FO podnikatelia so zamestnancami považujú za náročné obsadiť približne 28 % pracovných pozícií, čo je nižšia náročnosť ako uvádzajú podniky (51 %). Približne jednu tretinu pracovných miest považujú FO podnikatelia za nenáročné obsadiť (pri podnikoch je to len 13 %). 40 % pracovných pozícií je náročné obsadiť v dôsledku nedostatku pracovných síl s požadovaným odborom vzdelania.

FO podnikatelia považujú menšie množstvo pracovných pozícií za náročné na obsadenie a naopak, väčšie množstvo pracovných pozícií považujú za nenáročné na obsadenie alebo s nízkou náročnosťou obsadenia. S vysokou náročnosťou obsadenia je u FO podnikateľov približne 14 % pracovných pozícií a s vyššou náročnosťou 14 %. Je to spôsobené rozdielnou štruktúrou zamestnanosti u FO podnikateľov v porovnaní s podnikmi. FO podnikatelia majú výrazne vyšší podiel nízkokvalifikovaných pracovných pozícií ako podniky, v ktorých prevažujú špecialisti a technici.

Až 40 % pracovných pozícií je náročné obsadiť v dôsledku nedostatku vhodných pracovných síl s požadovaným odborom vzdelania. Tento dôvod náročnosti obsadenia prevažoval aj v jednotlivých podnikoch u zamestnávateľov (42 %). Ďalšími významnými dôvodmi náročnosti obsadenia pracovného miesta u FO podnikateľov sú nevyhovujúce osobnostné vlastnosti uchádzačov (28 %) a neatraktivita pozície (13 %).

Dve tretiny FO podnikateľov plánuje do roku 2025 pokračovať v podnikateľskej činnosti. Iba 18 % FO podnikateľov bez zamestnancov plánuje ukončiť podnikateľskú činnosť, a to predovšetkým z dôvodu odchodu do dôchodku.

FO podnikatelia bez zamestnancov definovali svoje podnikateľské plány v horizonte najbližších piatich rokov. Väčšina z nich, a to 68 %, plánuje pokračovať v podnikateľskej činnosti. Z nich, až 97 %

prítom plánuje zostať v oblasti, v ktorej aktuálne pôsobí a približne každý piaty aj plánuje začať zamestnávať zamestnancov.

Na druhej strane 18 % FO podnikateľov bez zamestnancov plánuje ukončiť podnikateľskú činnosť. Najčastejším dôvodom, pre ktorý FO podnikatelia plánujú svoju činnosť ukončiť, je odchod do starobného dôchodku. Tento dôvod uviedlo 50 % FO podnikateľov, ďalších 32 % plánuje prejsť na zamestnanecký pomer. Aj medzi FO podnikateľmi bez zamestnancov sú viditeľné zámery odchodu za prácou do zahraničia. 12 % z tých, ktorí deklarovali zámer ukončiť podnikanie vyjadrilo plán odísť do zahraničia.